

MILJØ-
DIREKTORATET

RAPPORT

M-2119 | 2021

Butikkaksjon kjemikalier 2021

Landsdekkende kontroll med kjemikalier og biocider til forbrukere

KOLOFON

Utførende institusjon

Miljødirektoratet

Oppdragstakers prosjektansvarlig

Emilie Rogers

Kontaktperson i Miljødirektoratet

Emilie Rogers

M-nummer

M-2119

År

2021

Sidetall

14

Miljødirektoratets kontraktnummer**Utgiver**

Miljødirektoratet

Prosjektet er finansiert av

Miljødirektoratet

Forfatter(e)

Emilie Rogers

Tittel- title

Butikkaksjon kjemikalier 2021, Retailer inspection campaign 2021

Sammendrag- summary

Miljødirektoratet gjennomførte en landsdekkende butikkaksjon med kjemikalier og biocider til forbrukere. Krav til fareetikett, følbare advarselsmerking og barnesikker lukning ble kontrollert, i tillegg til begrensninger i REACH og salg av giftige kjemikalier til private. Innen biocider ble musemidler med alfakloralose kontrollert. Ca. 1000 kjemikalier ble kontrollert og det var feil/mangler ved 16% av disse. 1 biocid ble kontrollert.

The Norwegian Environment agency conducted a nationwide inspection campaign on hazardous chemicals for consumers. The hazard label, tactile warning and child-proof fastening were controlled as well as supply of toxic chemicals to consumers. Restrictions in REACH were also controlled. For biocides mouse remedies containing alpha-chloralose were controlled. Approximately 1000 chemicals were inspected and 16% had some error or deficiency. 1 biocide was inspected.

4 emneord

CLP, REACH, fareetikett, biocider

4 subject words

CLP, REACH, hazard label, biocide

Forsidefoto

Karine Petersen

Innhold

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunnen for aksjonen	3
1.1.1 Kjemikalier	3
1.1.2 Tidligere aksjoner	3
1.1.3 Biocider	5
2. Praktisk gjennomføring	5
3. Resultater	6
3.1 Omfang	6
3.2 Kjemikalier: faremerking, emballering og begrensninger (CLP og REACH)	6
3.2.1 Faremerking	6
3.2.2 Emballering	8
3.2.3 Begrensninger i REACH	8
3.3 Biocider	8
4. Andre observasjoner	8
4.1 Kjemikalier	8
5. Diskusjon og konklusjon	9
5.1 Fareetikett på kjemikalier	9
5.2 Barnesikker lukning og følbar advarselsmerking ved kjemikalier	10
6. Oppfølging av aksjonen	11

Vedlegg

Liste over kontrollerte butikker

1. Innledning

1.1 Bakgrunnen for aksjonen

1.1.1 Kjemikalier

EUs forordning (EF) 1272/2008 om klassifisering, merking og emballering av stoffer og stoffblandinger (CLP-forordningen) er innført i Norge gjennom forskrift 16. juni 2012 om klassifisering, merking og emballering av stoffer og stoffblandinger. Forskriften regulerer blant annet merking og emballering av farlige kjemikalier. Farlige kjemikalier er stoffer og stoffblandinger med farlige egenskaper for helse og/eller miljø. CLP-regelverket ble fasett inn fra 2012 og innføringen har fulgt litt forskjellig løp for stoffer og blandinger. Etter 1. juni 2017 skal alle farlige kjemikalier være merket og emballert etter CLP-regelverket.

1.1.2 Tidligere aksjoner

	CLP	REACH	Biocider
2015	Kontroll av merking, barnesikker lukning og følbare advarselsmerking		
2016			
2017	Kontroll av merking etter det nye CLP-regelverket som erstattet den gamle faremerkingen. Det var ingen detaljert kontroll av merkingen etter CLP, kun om det var (forsøkt) merket etter CLP eller ikke		
2018	Merking av farlige kjemikalier		Produkttype 14 (Rottegift) og produkttype 19 (repellenter og luktestoffer). De biocidene som ble kontrollert var musemidler til private og myggmidler for mennesker, ment for

			påføring på hud. Bruk av lovlige aktive stoffer og produktgodkjenning var kontrollpunktene for biocidproduktene
2019	Merking av farlige kjemikalier. Krav til følbar advarselsmerking og barnesikker lukning. At giftige kjemikalier ikke ble solgt til private (produktforskriften, kapittel 5).	Miljødirektoratet kontrollerte i tillegg kjemikalier som er underlagt begrensninger i henhold til Reach ved salg til private	
2020	Merking av farlige kjemikalier, krav om barnesikker lukning og/eller følbar advarselsmerking. At giftige kjemikalier ikke skal selges til private.		Kontroll av biocider i produkttype 14, 18 (insektmidler, middmidler og maur- og skjeggkremitter) og 1.
2021	Merking var korrekt utført, og om kjemikalier som krever barnesikker lukning og/eller følbar advarselsmerking er utstyrt med dette. Giftige kjemikalier som ikke skal selges til private.	Kjemikalier som er underlagt begrensninger i henhold til Reach ble også kontrollert.	Kontroll av biocider i produkttype 14 (musemidler) med innhold av alfakloralose.

1.1.3 Biocider

EUs biocidforordning er innført i Norge gjennom forskrift 11. april 2014 om biocider (biocidforskriften) og endret ved ny forskrift 18. april 2017.

Et biocidprodukt inneholder ett eller flere aktive stoffer som gjør at produktet brukes til å forstyrre, uskadeliggjøre eller på annen måte forhindre virkninger av skadelige organismer. Aktive stoffer i biocidprodukter skal være godkjent på EU-nivå.

Alle biocidprodukter som markedsføres i Norge skal være godkjent av Miljødirektoratet. Dette kan først gjøres etter at det aktive stoffet er godkjent i EU. Det aktive stoffet kan kun benyttes i produkter fra de produktgruppene stoffet er godkjent for. Som en del av godkjenningen av biocidproduktet stilles det krav blant annet til merking av emballasjen.

Biocidprodukter kan også inneholde stoffer som er til vurdering under vurderingsprogrammet frem til de er ferdig vurdert. Etter at stoffet er ferdig vurdert og godkjent må det søkes produktgodkjenning. Slike biocidprodukter er omfattet av nasjonale overgangsordninger og er lovlig på markedet. Virksomheter som markedsfører biocidprodukter i Norge, har ansvar for at produktet er godkjent. Kravet gjelder uavhengig av om man er produsent, importør eller distributør. Biocider kan også være kjemikalier og skal da også merkes etter CLP-regelverket.

I år ble det kontrollert biocider i form av musemidler. Det ble kun kontrollert musemidler som inneholdt alfakloralose, og kun på grunnlag av godkjenningsnummer og informasjon om brukerkategori. Musemidler er i produkttype 14.

2. Praktisk gjennomføring

Aksjonen ble gjennomført i uke 38, 20.- 24. september.

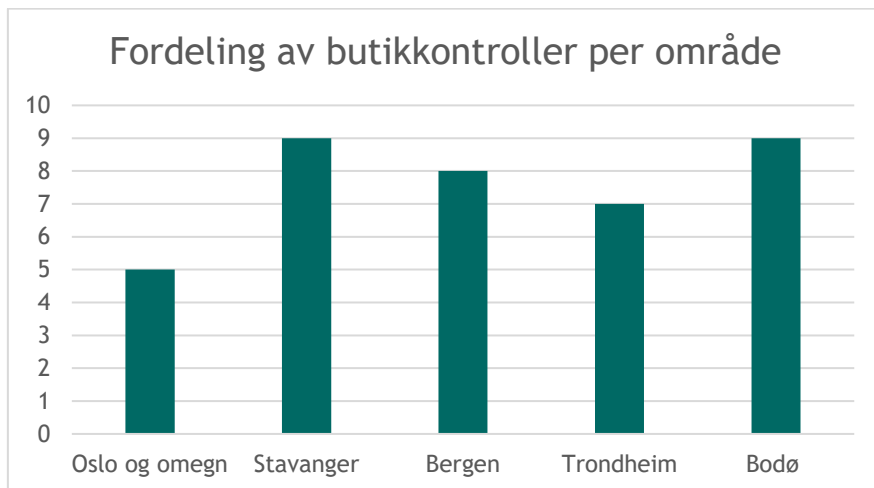
Tilsyn ble gjennomført i 5 områder:

- 1) Oslo og omegn
- 2) Bodø
- 3) Trondheim
- 4) Stavanger
- 5) Bergen

3. Resultater

3.1 Omfang

Det ble kontrollert kjemikalier og/eller biocider i til sammen 38 butikker. Se vedlegg 1 for liste over kontrollerte butikker. Fem områder i landet ble besøkt; Oslo & omegn, Bodø, Trondheim, Stavanger og Bergen. Se figur 1 for fordeling av butiktkontroller i landet.

Figur 1 Fordeling av butiktkontroller per område.

I presentasjonen av resultatene videre referer antall kontrollerte produkter til faktisk kontrollerte kjemikalier eller biocidprodukter i hele aksjonen, og det kan forekomme at samme kjemikalie er kontrollert flere ganger.

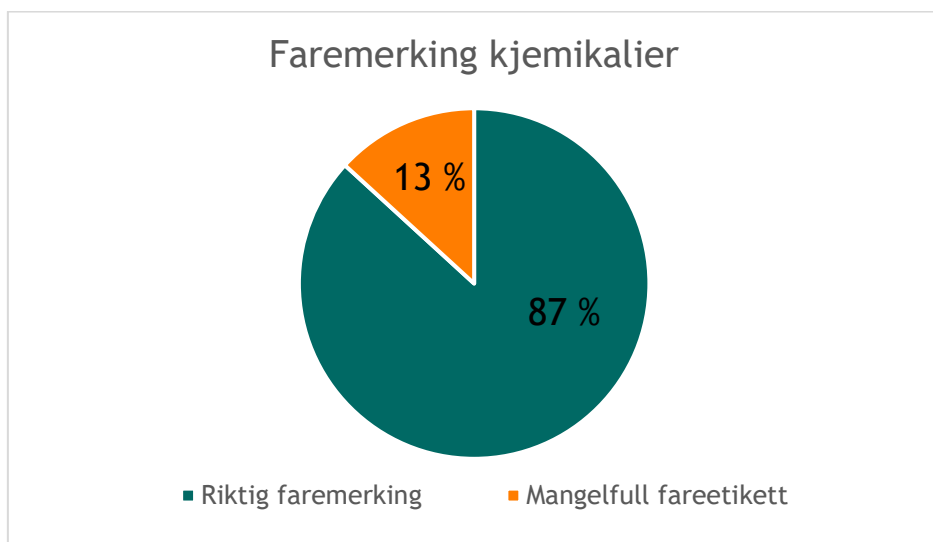
Det tas forbehold om eventuelle avvik i opptellingen da f.eks. avvikene kan overlappe i noe grad. Ett kjemikalie kan også ha flere avvik.

3.2 Kjemikalier: faremerking, emballering og begrensninger (CLP og REACH)

Det ble kontrollert CLP-merking på 961 kjemikalier i 38 butikker. Totalt ble det funnet 157 kjemikalier som hadde feil/mangler ved faremerking eller emballasje, som var ulovlige å omsette til private, eller underlagt begrensninger i REACH som ikke ble fulgt. Noen av kjemikaliene hadde flere avvik. Antall kjemikalier med feil/mangler tilsvarer 16% av de kontrollerte kjemikaliene. Det ble kontrollert i gjennomsnitt 25 kjemikalier pr butikk.

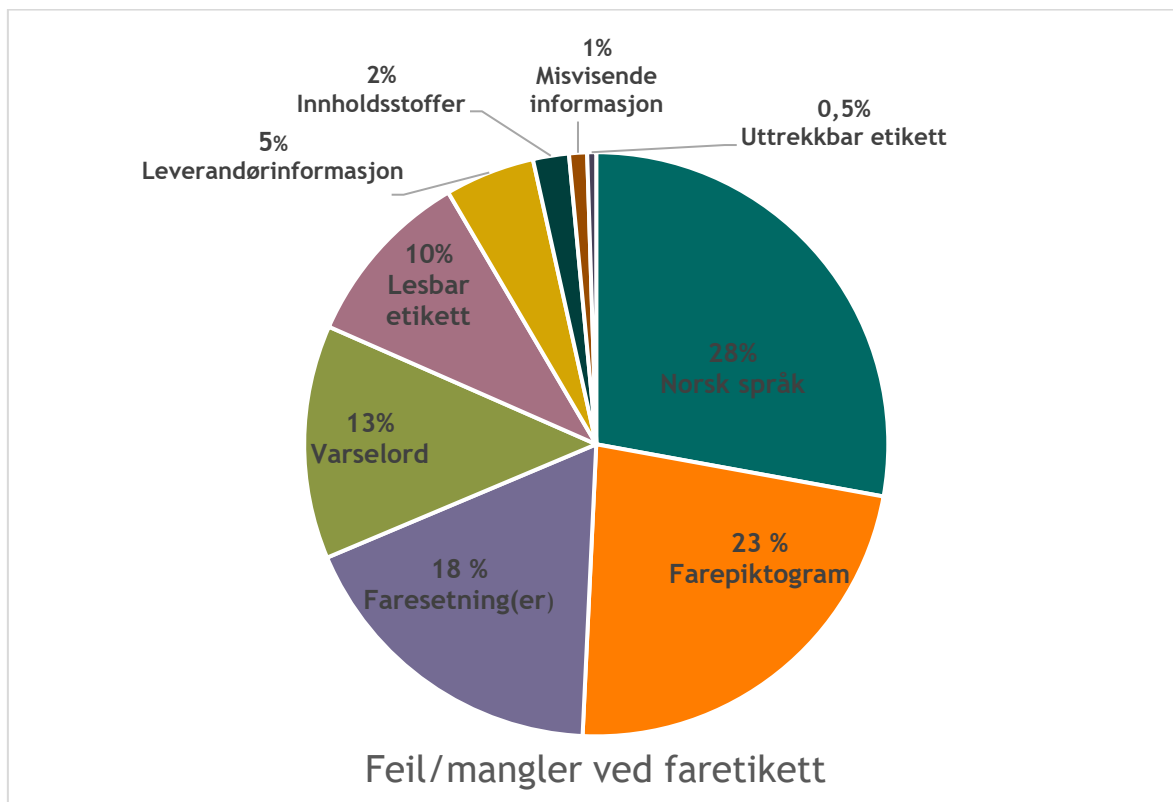
3.2.1 Faremerking

Det ble funnet feil/mangler med faremerkingen på 129 kjemikalier. Dette tilsvarer 13 % av kjemikaliene (se figur 2).

Figur 2 Resultat av kontroll av CLP-merking av kontrollerte kjemikalier. Diagrammet viser andel kjemikalier med riktig fareetikett og andel kjemikalier med feil/mangler på fareetikett. Typen feil/mangler varierer i type og antall.

Den vanligste feilen ved fareetiketten var at den ikke hadde norsk språk. Dette utgjorde 28% av alle merkefeilene. Den nest vanligste feilen var feil/mangler ved farepiktogrammet, herunder for lite eller feil piktogram. Dette utgjorde 23% av feilene. Deretter fulgte feil/mangler ved faresetninger (18%) og feil/mangler ved varselord (13%). Se figur 3 for fordeling av type feil/mangel ved fareetiketten.

Figur 3 Prosentvis fordeling av type feil/mangler ved fareetiketten på de kontrollerte kjemikaliene

Det ble funnet ett kjemikalie med feil bruk av uttrekkbar etikett jf. CLP art 29 pkt. 1 jf. vedlegg I avsnitt 1.5.1. Den uttrekkbare etiketten var i tillegg meget vanskelig å oppdage.

3.2.2 Emballering

Det ble funnet 20 kjemikalier som hadde feil/mangler ved barnesikker lukning. Det tilsvarer 2% av de kontrollerte kjemikaliene. For flere av kjemikaliene er det usikkert om den barnesikre lukningen er tilfredsstillende nok.

Det ble funnet 13 kjemikalier som hadde feil/mangler ved følbar advarselsmerking. Det tilsvarer 1% av de kontrollerte kjemikaliene.

Det ble også funnet to kjemikalier som hadde mangler ved utformingen av emballasjen i form av lekkasje fra lokket jf. CLP art 35 pkt.2.

3.2.3 Begrensninger i REACH

Det ble funnet 3 brudd på begrensninger i REACH- to tennvæsker, og en fugeskum med innhold av MDI. Tennvæskene manglet henholdsvis svart emballasje og obligatorisk merking. Fugeskummen manglet den obligatoriske merkingen.

Det ble i tillegg registrert et kjemikalie der det er usikkert om kjemikaliet er omfattet av post 57 som omhandler sykloheksan i neoprenbasert lim. Det avhenger av om limet er neoprenbasert eller ikke, noe som ikke var fremsto av etiketten.

3.3 Biocider

Det ble funnet kun ett musemiddel med innhold av alfakloralose, "Trinol korn mot mus (no mouse korn)". Middelet var ikke tillatt å omsette til private. Musemiddelet er ikke godkjent av Miljødirektoratet og på etiketten fremgikk det at produktet var beregnet til privat bruk. Salget av musemiddelet ble stanset.

Denne butikkaksjonen indikerer at musemidler med innhold av alfakloralose er stanset på det norske markedet.

4. Andre observasjoner

4.1 Kjemikalier

Gammel merking

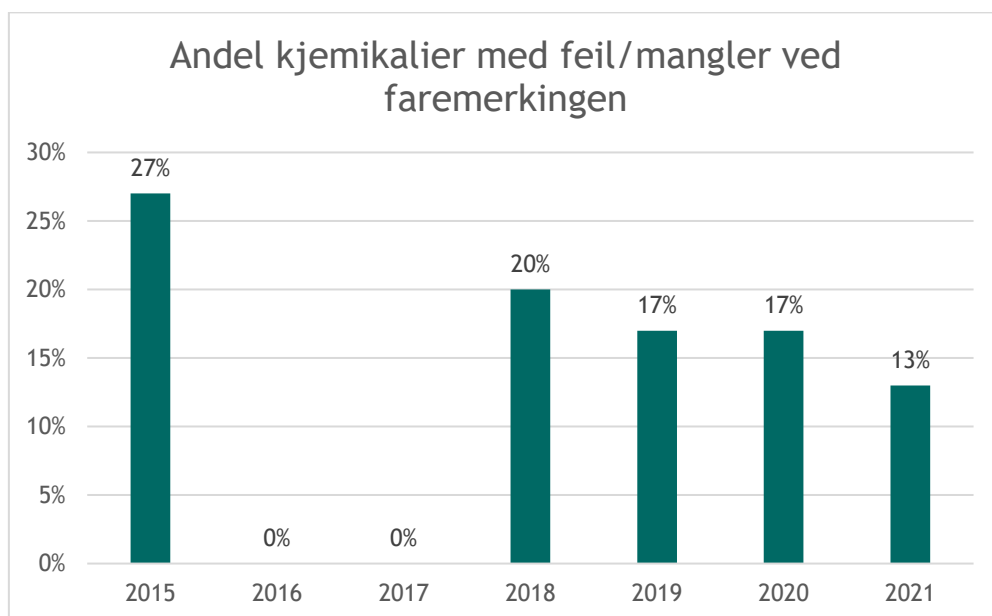
Det ble funnet ca. 20 kjemikalier med gammel merking, fordelt på flere butikker. Disse kjemikaliene kommer i tillegg til de 962 kontrollerte kjemikaliene og biocidene. Inntrykket var at dette stort sett dreide seg om kjemikalier med liten omsetning. For disse kjemikaliene ble det påpekt muntlig under tilsynet at de måtte fjernes fra omsetning, og det ble også

skrevet i rapporten. Disse kjemikaliene ble ikke fulgt opp videre. Det ble samtidig opplyst at kjemikaliene skal klassifiseres og merkes etter CLP for å kunne omsettes.

5. Diskusjon og konklusjon

5.1 Fareetikett på kjemikalier

Faretiketter har vært kontrollert flere ganger siden 2015. Vi avdekker nå færre kjemikalier med feilmerking og det ser ut til at andelen kjemikalier med feil ved fareetiketten er synkende. Se figur 4.

Figur 4 Andel kontrollerte kjemikalier med feil/ mangler ved fareetiketten. Figuren viser utviklingen fra 2015 til 2021. Det er ingen representative tall fra 2016 og 2017 pga. ingen butikkaksjon der dette temaet ble kontrollert.

I årets aksjon ble det funnet at 1,6 % av de kontrollerte kjemikaliene hadde gammel merking. Selv om det gjelder for det meste kjemikalier med liten omsetning som hadde blitt stående i hyllene er dette kunnskapsløshet hos de som selger disse produktene. Noen steder kunne man se at det fantes nyere produksjonsserier der kjemikaliene var merket etter CLP.

I 2018 var de vanligste feilene: ikke på norsk (35%), for lite piktogram (16%) og deretter feil H-setning (8%), manglende leverandørinformasjon (7%), feil varselord (7%) og feil piktogram (7%).

I 2019 var den vanligste feilen at fareetiketten ikke var på norsk (34%) og størrelse på piktogram (16%), deretter fulgte mangler ved kontaktinformasjon til leverandør (10%) og dårlig lesbarhet (7%).

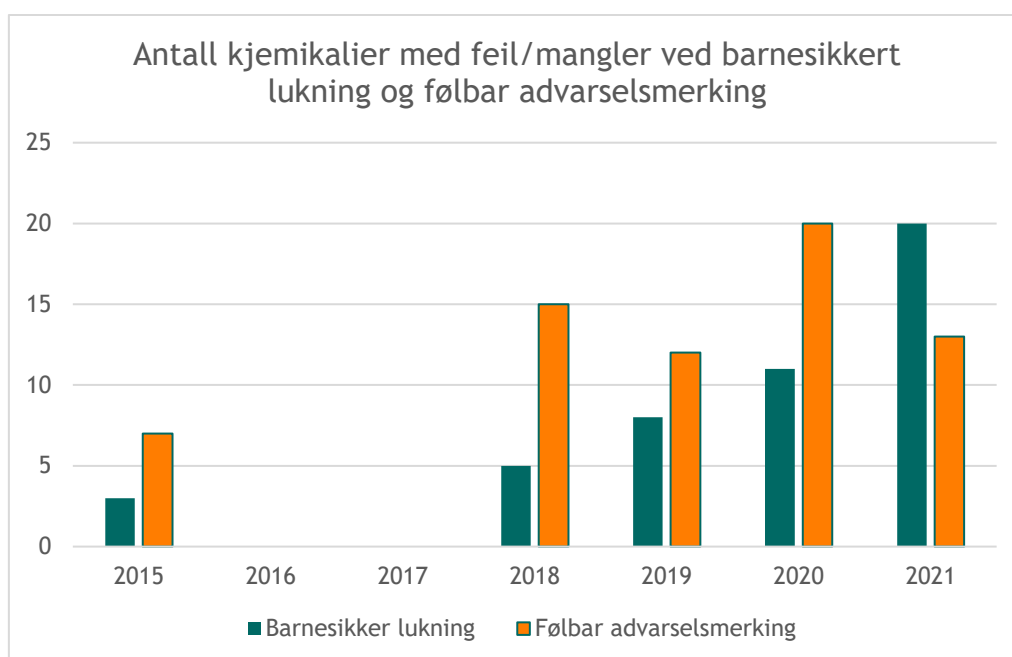
I 2020 var de vanligste feilene at fareetiketten ikke var på norsk (26%), feil/mangler ved farepiktogram (19%), manglende leverandørinformasjon (16%), og feil/mangler ved H-setning(er) (13%).

I årets (2021) aksjon var de vanligste feilene at fareetiketten ikke var på norsk språk (28%), feil/mangler ved farepiktogrammet (23%), feil/mangler ved faresetninger (18%) og feil/mangler ved varselord (13%).

Fokuset på kontroll av de enkelte elementene i fareetiketten har ikke vært lik hvert år. De fire siste årene har typen feil vi finner være relativt like.

5.2 Barnesikker lukning og følbar advarselsmerking

Antall farlige kjemikalier med feil/mangler ved barnesikker lukning og følbar advarselsmerking er noe høyere i år (2021) enn i 2019 og 2020. Se figur 5.

Figur 5 Antall kontrollerte kjemikalier med feil/mangler ved barnesikker lukning og følbar advarselsmerking. Figuren viser utviklingen fra 2015 til 2021. Det er ingen representative tall fra 2016 og 2017 pga. ingen butikkaksjon der dette temaet ble kontrollert.

6. Oppfølging av aksjonen

Feil/ mangler ved kjemikalier, og ulovlige biocider og kjemikalier kan følges opp mot leverandør/importør i Norge gjennom både brevkontroll og inspeksjoner. Ulovlig kjemikalier og biocider til private, og manglende barnesikker lukning, vil følges opp i alle tilfeller. De mest alvorlige eller omfattende feil/mangler ved merking/emballering/innhold av regulerte stoffer vil også følges opp.

Virksomhetene vil finne mye nyttig informasjon på Miljødirektoratets nettsider (<https://www.miljodirektoratet.no/naringsliv/>), samt på ECHAs nettsider (<https://echa.europa.eu/>), som virksomhetene kan benytte for å forbedre regelverksetterlevelse.

Vedlegg 1

Liste over kontrollerte butikker:

- Oslo og omegn:
  - Coop Extra Sandvika
  - Coop OBS Alnabru
  - Home & Cottage Sandvika
  - Jernia Sandvika
  - Maxbo Alnabru
- Stavanger:
  - Biltema
  - H & M malerservice
  - MX sport Norge
  - Normal
  - Rogaland rekvisita
  - Zooper
  - Felleskjøpet
  - Staples
  - Monter
- Bergen:
  - Dodgman
  - Hobbykjelleren
  - Megaflis
  - Odin farvehandel
  - Platou sport
  - Spar kjøp
  - Søstrene Grene
  - Nygårdsgaten maling og jernvare
- Trondheim:
  - Europris
  - Flûgger farve
  - Jernia
  - Melhus Motor og fritid
  - Byggern
  - Tools
  - Bilxtra
- Bodø:
  - Clas Ohlson
  - Euro sko
  - Felleskjøpet
  - Shell
  - Skandinavisk høvfjellsutstyr
  - Sport 1 Sportshuset
  - OBS bygg
  - Joh Løvold handel
  - Byggmakker

Miljødirektoratet

Telefon: 73 58 05 00

E-post: post@miljodir.no

Nett: www.miljodirektoratet.no

Post: Postboks 5672 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo: Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet jobber for et rent og rikt miljø. Våre hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet og har mer enn 700 ansatte ved våre to kontorer i Trondheim og Oslo, og ved Statens naturoppsyn (SNO) sine mer enn 60 lokalkontor.

Vi gjennomfører og gir råd om utvikling av klima- og miljøpolitikken. Vi er faglig uavhengig. Det innebærer at vi opptrer selvstendig i enkeltsaker vi avgjør, når vi formidler kunnskap eller gir råd. Samtidig er vi underlagt politisk styring. Våre viktigste funksjoner er at vi skaffer og formidler miljøinformasjon, utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet, styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå, gir faglige råd og deltar i internasjonalt miljøarbeid.